

VLADIMÍROVI WAGNEROVI

20. II. 1946

Prosím, aby ste mi obratom udali dáta:

1. z akého majetku pochodia obrazy na Výstave starých majstrov (komu patrili, ak sa vie — akým spôsobom ich predošli majitelia nadobudli, kto k nim mal prístup atď., atď.);

2. o aké umelecké hodnoty ide pri vystavovaných obrazoch (upozorniť na najvzácnejšie exempláre);

3. ak sa nemýlim, pred niekoľkými rokmi bola výstava obrazov starých majstrov v Bratislave. Akým spôsobom získali obrazy na túto výstavu (požičali atď.).

V úvodnom slove na túto výstavu nechcem ani tak upozorňovať na vnútornú umeleckú hodnotu a význam vystavovaných obrazov ako skôr na to, že z neprístupného súkromného majetku šľachtického robíme z tohto umenia majetok verejný, národu prístupný a základ pre Slovenskú národnú galériu.

Prosím, aby si mi pre tento rámec reči dodal čo najviac konkrétnych dát o obrazoch vystavovaných i tých, ktoré v budúcnosti ešte získame.

Ak vieš konkrétne o nejakých zničených umeleckých pamiatkach (obrazoch atď.), buď taký dobrý a tiež mi označ takéto prípady. Tiež spomeň, akým spôsobom sme nazhromaždili tieto obrazy. (Ťažkosti, kto nám pomáhal, kto prekážal atď., atď.)

PhDr. Vladimír Wagner (1900—1955), zakladateľská osobnosť dejín slov. výtv. umenia. V mladosti písal aj básne, poviedky a divad. kritiky. Po oslobodení prednosta odboru umenia na PŠO a docent na FFSU. Od r. 1954 univ. prof.

Výstavu starých majstrov otvoril Novomeský v Slovenskom múzeu 22. II. Nevedno, či V. Wagner nedodal všetky požadované údaje, alebo či ich povereník nepoužil vo svojom prejave (nie je isté, či NO uverejnila

Uváž tiež, či by nebolo vhodné na výstave inštalovať niekoľko vzácných kníh, ktoré sa našli v konfiškovaných kaštieľoch a ktoré budú okrasou našich knižovní a múzeí.

Prosím tiež o údaje, akú majú celkovú hodnotu umelecké pamiatky v konfiškovaných kaštieľoch.

Prosím, aby mi tieto dáta boli oznámené urýchlene.

Povereník:
L. Novomeský v. r.

26. II. celý text). Medzi obrazmi spomína len pravdepodobného Tiziana, originály Van Dycka, Goyu, Kupeckého. Z kaštieľov a zámkov Pallaviciniovcov, Erdödyovcov, Zichyovcov, Pálffyovcov, Mirbachovcov. Zdôrazňuje, že nejde tak o zoznámenie sa s veľkými majstrami, lebo výstava má význam „ďalekosiahlejší, prenikavejší“: ide predovšetkým o „verejné odovzdanie vzácných originálov i nemálo hodnotných diel... do zvrchovaného majetku slovenského národa! Nejde o nijaký dar... Z práce slovenských želiarov boli nakúpené bohatstvá v panských zámkoch po našich krajoch a je čťou nášho pokolenia, že toto bohatstvo vracia sa do úžitku, pre radosť, potešenie a poučenie celému slovenskému národu!“

Dôležitý je záver prejavu: táto výstava priam nadhadzuje myšlienku inštalovania národnej galérie, prvej a jedinej na Slovensku. Dnes sú síce ešte „časovejšie a naliehavejšie starosti“. „No je namieste vysloviť ideu a je namieste koncentrovať zbierky, dopĺňovať ich, starať sa o ne ako o základ budúcej“ SNG.

Z výstavy niekto ukradol obraz van Poelenburgha. Povereník vracal spisy o krádeži sekcii B a pripísal: „Môžem Vám povedať neúradne — ak chcete i úradne — že som bol nemálo rozzúrený nad touto príhodou, tým viac, že som žiadal mimoriadnejšie opatrenia na ochranu obrazov... V každom prípade nepremyslené bolo ponechať pri väčšej návšteve ochranu obrazov len na dvoch ľuďoch, z ktorých jeden dokonca obsluhuje pokladnicu. Predpokladám, že teraz už sú urobené opatrenia, aby nám výstavu zlodeji nerozobrali, no škoda, ktorá nás stihla, nech je ponaučením pre budúcnosť...“